

7.

Մե/ախա տառերը, վարձկա տերերու

1

⁴⁾ Var. $\frac{1}{2} \text{Lp} \frac{1}{2} \text{Lp}$

Զարգարեալ է սեղան,
Եւ յոյժ բարւոք սեղան բուրման
Գեր գեր հաւեր մէջը ծոման*),
Քիւմիւ Թագրիւով միաբան:

Էլից դաւաթըն օղիի
Եւ հատընտիր ¹⁾ մասախալի,
Գինի, պիւրաւ և պօռօյի,
Հիանալի շամպանիայի:

Հասախօզին սալարային
Հոյիս կուտած մէկ պատասխին,
Պարպունեայով լաւ մերեանին,
Իլիւֆեիին ըսխառային:

Թագաւոր լաւիտեան,
Իւկեմպէին էփուն չօղպան,
Առնալուսին սառը զըրվան,
Կինով մարդուն է նաձախան:

Ժողովեալք արեցէք,
Թալուֆ-կեօֆսին լաւ ծեծեցէք,
Էլմասիէն լոփ կլլեցէք,
Հռավանին ինձ թողուցէք:

Իրաւարար խաս լոխման,
Խարխնձիով չոր պողպան,
Աղւոր էփուն այն փսխալիւման,
Որ խայմայիով է միաբան:

Լարեալ եռախան հաւկիթով,
Մուտուրուի ²⁾ լաւ փանիրով,
Մաքանաւով, քեռօքով ³⁾,
Խըլըրըրիսին ալ ⁴⁾ խըլմայով:

Խաղաղութիւն ամենեցուն,
Խսկիւմիին փորը լեցուն,
Որքան եկած այս քաւապուն,
Գաւաթ մը տուր գինի լեցուն:

Ծարաւեալքս Օրմանօզի ⁵⁾,
Ողթեցէք վասն Զակորի,
Գինին աղկ ⁶⁾ Ոլըրըրաւի ⁷⁾,
Որ կը կոխէ ամեն տարի:

Ամաւոր պատարագ,
Աարկանդակով, այլ և կարագ,
Ջըրվա, զեվզեֆ և պամպարակ,
Մարգս կըլլայ խափ-խալտաւակ ⁸⁾:

Հրախրեալք հաճեցէք,
Գաւաթներնիդ վեր վերցուցէք,
Մեզներնիդ պատրաստեցէք,
Նմմիքապէս կտորցուցէք:

Ձախաւերք ⁹⁾ դիտեցէք,
Սե խաւեարին բերան բացէք,
Լսեալային լաւ նաչեցէք,
Էնեղներն լոկաւեցէք:

*) Var. Յեղ ցեղ հաւեր մէջը օրման:

¹⁾ Ոմանք անգնդեր:

²⁾ Քաղաքի առուն է:

³⁾ Var. Թաղէ սոխով ժայտանտով:

⁴⁾ Var. լաւ:

⁵⁾ Գինետան մը անունը Սամաթիոյ թաղին մէջ:

⁶⁾ Var. աղւոր:

⁷⁾ Տեսակ մը խաղաղ:

⁸⁾ Գինեպան Զակորի հեղինակութիւնը այսքանն է. յաջորդ տունը ր ասկէ մէկ քանի տարի առաջ աւելցուցած են Սամաթիոյցի Տէր Փրկիչպոս քահանային երկու որդիքը՝ Յակոբ և Աբամ Երիցիան: Այս լուեղւածն ալ գտնէ Սամաթիոյ հայոց մէջ բաւական տարածուած է:

⁹⁾ Իմա ցախաւէրք, որ Պօլսոյ Ժողովրդական լիզուով կը հնչուի ցախաւէրք և կը նրանակէ պարսոյ մարդ, աւաղաք, անճարակ: Էնդինակները կարծեր են թէ ցախաւէրք բառը չ'ուսում կը գրուի:

Ղալիին ¹⁾ Դուռուհին	Ճիլերին եանցիին
Պառուլ եփած լաւ սառմային,	Հողիս կուտամ մէկ պատառին,
Թաղե տոխով սալաքային,	Ռեզկենկի բուրբի սուին
Հողիս կուտամ մէկ պատառին:	Կը խենդենան ամմէն նիւմին:

2.

ՅԱՏԿԷ ԼՈՒՍԻԿ

Յատկէ, Լոսիկ, ցատկէ կեռսանըդ պազենմ.

Խաղարոս խալիային շէլպերան փաթթեմ

Սա դիմացի պախենին իմըս կ'ըմանի,

Մէջի պրտըտողը քուրս կ'ըմանի.

Անկանին օղերը իմըս կ'ըմանի,

Մատին մատանին ա մօրս ²⁾ կ'ըմանի:

Ախպարս ³⁾ անցաւ տարցաւ, տար վեր նայեցաւ,

Էրկու ծառքը ծոցը՝ կայնեցաւ լացաւ ⁴⁾.

Քա մի լար, ախպար, մի լար, Տերն օղորմած է,

Իզնիմիտին կեմին էկած կայնած է:

Իզնիմիտին ճամբան քարոտ է, քարոտ,

Ախպարս վարը կայնած կը նայի կարօտ.

Քա մի լար ախպար, մի լար, էս կենի կուգամ,

Սակէ տասնըհինկ օր չը քըշեր, կուգամ ⁵⁾:

Էփէ, քուրիկ, էփէ բանելի վիլայի

Հիմա խալիան կուգայ անութի-ծառաւ,

Խալիային պաստըն ժամն է մընացեր,

Կըրող Սօֆիցային աշկն է մընացեր:

3.

ԵԱՆՏԸՄ ԱՂԱԻՆ

Իզնիմիտին ճամբան քարոտ է, քարոտ.

Աղաւնին ճօքօտին կարօտ է, կարօտ:

¹⁾ Փուռի մը անուն է Սամաթիոյ Թաղին մէջ:

²⁾ Var. հարս:

³⁾ Var. իմ հարս:

⁴⁾ Var. մէնտընը աշկին դրաւ, կայնեցաւ լացաւ:

⁵⁾ Var. տասնըհինկ օր չը քըշեր, էս ճէնէ կուգամ:

Եանեւմ Աղաւնի, օտքամ մընացիր,
 Եանեւմ Աղաւնի, կրողըս տանիս ¹⁾;
 Անբմակ Գիւտան Հագար²⁾, էլար վճար կացիր,
 Իգնիմիտին ժամը պատկուել կացիր ³⁾;
 Չիկկեանեկէն առինք ծուկին ըսխառան,
 Աղաւնին էղէր է գեղին մասխառան:
 Ըստամբօլէն առինք քեսէ մը դգայ,
 Աղաւնին ծիծը քուռունն-փօթբուզայ:
 Պատին ծակէն էլաւ կոտորշը օձը,
 Աղաւնին պառկեր է օթթօթին ծոցը:
 Սա մէջեանին չեւեկն հուս հուս կը վառէ ⁴⁾,
 Աղաւնին օթթօթին տունը կը վազէ ⁵⁾;
 Անբմակ Հաւ մը առինք, մատաղ մորթեցինք,
 Աղաւնին օթթօթին քովը խրկեցինք:

4.

ՍԻՄՐԱՆՈՆԻՆ ՏՈՒՆԸ

Սիմաւոնին տունը
 Թուխտէ քաւան է,
 Ան Եսէփսիդ Հոռոփը ⁶⁾
 Ինք իր հաւան է:
 Գևորգը իսկէկէն տեսայ,
 Մէշկը կօտորով տեսայ,
 Հիշ ումմիւ չէի ընէր,
 Ըլլայ փառային տեսայ:

Քառսուն-իծծուն հողով
 Հարս առնել կացինք,
 Ան Եսէփսիդ Հոռոփը
 Տուռը ⁷⁾ իր պացաւ:
 Պախնէն չամիջ ցանեցինք,
 Տիկինին վրան թափեցինք,
 Լն Եսէփսիդ Հոռոփը
 Պախնէնիկ ⁸⁾ նշանեցինք:

¹⁾ Վերջի երկու տողը պիտի կրկնուի քոլոր չաջորդ երկտող տուններէն յետոյ:

²⁾ Վառ. անբմակ ձին նստեցոր:

³⁾ Վառ. Ի՞նչի իրաւթ խառնեցիր էլար աճ կացիր,
 Ասլանայէկ կաղծած պատկուիլ կացիր:

Ասլանայէկ՝ Իգնիմիտի կամ Նիկոմիդիոյ յօտ հայաբնակ գիւղ մըն է.
 ասոր անունով արժարանը կը գտնուի Պոլիս, Ելշի:

⁴⁾ Վառ. հուս հուս կը նետէ:

⁵⁾ Վառ. կէօզէկ կը նետէ:

⁶⁾ Վառ. Հոռոփիկը:

⁷⁾ Վառ. մեզի առաք:

⁸⁾ «Պարտիզակի գիւղը, որ կը գտնուի Փաքք-Ասիոյ եզերքը՝ Նիկոմիդիոյ
 կոմ Իգնիմիտի մօտերը»:

Աս կըմի կըմի սալան է?
Մէջը վրան բաւան է.
Հարսը վերի օտան է,
Փնսան վարի սուֆան է.

Հաւերը տապկած մընաց,
Հռուփը հագուած մնաց.
Քեւեմէն տուված հարսը
Էրկուշաբաթի եթ կընաց:

5.

ՊԱԽԱԷԼ ՖԻՋԷԼԵՆ ԲՍՈՐ Ե

Պախսէն Գիւնէն բըսեր է,
Ծաղիկ վրան մըսեր է.
Աղան վերէն տեսեր է,
Էրիւ հատիկ ուզեր է.
Ճանձես Գիւնսան խաբայով,
Մազերդ սև սըրմայով.
Էլեր կեռասնիդ վրան,
Ճանքերդ շանքիդ վրան:

Ախնիկ, մազդդ հուսէի,
Թուշտ Լընսիս քըսէի,
Էլլայի վարդին ճառը,
Պիլլալիլի պէս խօսէի.
Որ ոչ գողեմ գողական,
Մազերուդ դէմ սիրական.
Համար տալու էկեր էմ,
Այբ, բէն, գիւմ, դա քերական:

6.

ՉՈՏԸՐ ՄԸ ՈՒՆԻՄ

Չաքը մը ունիմ կանանչ է,
Մէջը օսի-օջու մանչ է.
Հոախին բարի պան չէ,
Կինին ա խմէ խաղ կանչէ ¹⁾.
Աշխատեցէք ախնիկներ,
Հարս ըլլալու տարի է ²⁾.
Տու իս առջին պայիւ է,
Չորս Էրաւիւ չայիւ է.
Այս քն է էղեր, քնչ է էղեր,
Բախտըս ասանկ է էղեր:

Պզտիկուց սիրահարուիլը,
Խուրէ շապիկ է էղիր ³⁾.
Խնձոր մը ունիմ խաճա՝ է,
Չորս բոլորը կծած է.
Ախպարս ուզեց չտուվի,
Նշանաճըս տուված է:
Մաննիկ հանըմ, տուաք պաց,
Մանիլս ներսը մընաց.
Շմմենուն տուվիր կընաց
Իմինըս վաղուան մընաց:

¹⁾ Var. Մենն հարսը աղէկ պան չէ.

Պզտիկ հարսը վար կանչէ:

²⁾ Var. Գարգուշու տարի է. Այս երկտողը կը կրկնուի ամեն տունէ վերջը.

³⁾ Այս տան իսկականը Թուրքերէն է. սլապէս՝

Ախ Նէ՛ իմիւ, Նէ՛ իմիւ,

Քատէրիմ պէտլէ իմիւ.

Քիւլիւլիւլիւլիւլիւ ծար սէվմէք,

Աթէշուն կէտմէյ իմիւ.

Թուրքերէնը աւելի սովորական է. բայց հայերէնն ալ՝ որ ինչպէս լս-
վական անճշտութիւնները ցոյց կուտան, Թուրքերէնէն թարգմանուած է
յետոյ, բաւական տարածուած է:

7.

Օ Ր Օ Ր ¹⁾

Օրօր օրօր օր,
 Մանչա օրօր օր,
 Քուն ունի, քուն ունի,
 Մանչա քուն ունի
 Ենի-խափուն ²⁾ տուն ունի,
 Օսկիէ չախչախներ ունի,
 Արծաթէ խալխաներ ունի,
 Մէջը պառկեր քուն ունի:
 Տարուպեր, տարուպեր,
 Հովերն ալ տարուպեր,

Իմ գառնուկիս քուներն ալ առ
 օն պեր:
 Նազերով, նազերով,
 Նեցցի կ'ընէ նազերով.
 Օսկիէ թել սրմա մազերով:
 Օրօր օրօր օր.
 Օրանտ է արծաթ,
 Կամարտ է օսկի:
 Օրօր ըսեմ փառայով.
 Միրտիկս խոցեր ետալով:

Գ. ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ

1. ³⁾

Մափիկ ծափիկ ծիրանի,
 Ծովը խալմախ կ'ըլմանի.
 Կաշմրուկ խնծոր կ'ըլմանի.
 Մագերը սըմա կ'ըլմանի.

Օսկի դերձան ⁴⁾ մագերն ալ՝
 Հովը թելթել կը տանի.
 Էրեսս երեսիդ քսեմ,
 Հապա քունը կը տանի:

2. ⁵⁾

Ճօր—ճօր, պար—պար,
 Իկու Հայրիկը ⁶⁾ ճօպան տար.
 Պղտիկ է չեմ ի տար,
 Քիչ մըն ա մեզնայ, Հապա տար:

Որի տամ, ուի չի տամ.
 Պէյլեր-պէյլիմ տղին տամ.
 Տասն առաքալ եհեկ տամ.
 Ան ալ Հատնի, ռաճա տամ:

¹⁾ Օրօրիս աղերը խառն կերպովն, հասնողը կարող է նոր փոփոխութիւններ մտցնել, տնտեսիկն ալ դժուար էր. այսպէս իմանալու է նաեւ ելգիս ձայնագրուած եղանակը:

²⁾ Այժմ առնշան թաղ մըն է Պոլսոյ մէջ. բայց նշանաւոր է Եղբ մամաթիկ՝ իբրեւ կացարան շատ անուանի ամիրաններու:

³⁾ Մանկիկը գլրկն առնելով և ձեռքերով անոր թաթիկները ծափահարելով՝ այս ոտանաւորը կ'երգեն:

⁴⁾ «Դեղձան» բառը Պոլսոյ բարբառին մէջ գոյութիւն չունենալով փոխանակուած է դերձանով: Նախնականը ազգայն ունենալու էր դեղձան:

⁵⁾ Երեխան սուքի վրայ կը կանգնեցնեն և թաթիկները ձեռքերուն մէջ առնելով շարունակաբար դէպի իրեն կը քաշեն ու ետ կը մղեն, այս ոտանաւորը երգելով:

⁶⁾ Var. պապան: